

Korin Laapo

Ripili Agale

Korin su-para piri enaali medalomame Pol koe agale lisimi rabu Pol nipu lo robaa keda misa. Go lo robaa perekeare Pol-me rana raapu piruma go pepa luma wala adenalo penalisa. Nipumi Korin enaali raapu agaleme redepe yaalalo pisa. Go pine go pepa lisare nipu wala ranaame komolalo lisa.

Abala ririna wia agalere Pol nipumi abala lakalisa-rupa puri pale agale pepa mada luma wala lakalisa. Go agalere wala natapea pare Pol nipu koe ali-rupa ma-aluaoma koe agale lisimidaa waatalo lisa. Go pepa wala adomare nimuna lo robaa wala perekelisi. Go rabu Pol nipu pedo pisa.

Go yapina re Juda su-para piri Kristen-nu koe-rupa piri. Go pina Pol-me kana kiritaoma nimu piri maa pulalo pisa. Go pina sapta 8 page 9 laapo madaare Pol-me Korin enaalina lo robaa marekaaoma mogo kogonona kana kalape agale lisa. Agale medare Pol-me makirae agale Aposel-nu medaloma Korin su-para epa aoma Pol nipuna bi rabuaaoma nipuna Aposel kogono mabebolae agale lisimidaa go madaa agale page lisa.

Robonu go-rupa adamina:

Pol-me Gote-para ora pili lisa (1.1-11)

Enaalinuna rikirana epe agale kogono pisarupa (1.12-2.17)

Yesuna kodo kome-aimi enaali surubisa (3.1-7.16)
 Naarali enaali perekale elenu pa kalisimi (8.1-9.15)
 Pol-re kogono ali ora ria (10.1-13.10)
 Ma-dia aaya abi piralepape agale (13.11-13)

Pol-me Korin su-para pepa laapopa penaalisa

¹ Niri Pol abalade Gote-me ada muma Yesu Keriso-na aposel kogono ali mapiraasa. Naana ame Timoti saa laapo abi pipa rabu neme Korin su lotu adanu-para kiritu pimi enaali nimina agale luma rapaato. Mo Grik su-para pimi Yesuna ruru enaalinu piri-para go pepa luma rapaato.

² Naana aapa Gote-para naana Mudu Ali Yesu Keriso laapome nipuna epe raba meape kone-para kuma pi kone-para gialia rabu epe-rupa piramina.

Pol-me ora pili lisa

³ Naame Gote-na bi minasaalimina. Gore nipuri ora Gote naana Mudu Ali Yesu Keriso-na Aapa piruma naa waru kodome komea-pulu nipumi naa raayo epe-rupa raba mu aaya.

⁴ Go puma naa madaa kedaa epea rabu nipumi raba muma riaaya. Go pea-pulu naame page nipuna kone muma kedaa rili enaali page raba meamina.

⁵ Gore naame Keriso madaa kone suma kedaa pi kone nipu raapu maa rialima. Go puma naame Keriso-na adaa raba meape kone maa suma piramina.

⁶ Gore naame kedaa meda mealima rabu nimi raba muma ade abuna epe-rupa piraminalo

pema. Go puma naame raba meape kone mealima rabu nimi page raba mealiminalo pema. Go puma naa pawa piruma kedaa rialima-rupa nimimi page go puri mapalaaliminalo pema.

⁷ Go pea-le nimimi naa raapu kedaa rialimipulu Gote-na puri mealimi. Gore naame go raba meape puri mema-pulu nimi page mealimina.

⁸ Gore amenu pagalepa. Naame Esia su raayo-para kedaa pi ele riliaina. Go rabu ora adaa kedaapeme naa rabuaaniaasa-pulu naana puri page makuma pasa. Go pisa-pulu naare komalima kone wisima.

⁹ Gore naana lo robaa-para go-rupa kone wisima: Mo kose page alimi enaali lu makomaalalo palia-daare naa madaa opalia kone wisima. Go pisa pare naana puri madaa kone narulasima-daa go kedaa ipisa ya? Dia, pare Gote-me kome enaalinu raayo wala marekaaya-pulu naame nipuna puri madaa kone suma ora mada adalimi.

¹⁰ Gore Esia su-parare ele medame naa lu makomaalalo pisa pare Gote-me naa raba misa. Go pisa-le werepe page naa wala nipumi raba mealia. Gore nipumi naa waru raba muaaya-daa ni nipu madaa puri paloma kone rulaema.

¹¹ Nimimi page naa raba meape beten laatepape. Go puma Gote-me nimi enaali adaapuna beten pagoma naa raba mealia. Go madaare enaali medalomame naa madaa kone suma Gote-para ora pili tema.

Pol-me Korin enaalinu makirae agale nalakalisa

¹² Naame nimina lo robaa-para ado rekele puma epe-rupa pema. Go madaare naame go su kamaa pora epe-rupa pamuma nimi raapu page epe-rupa piramina. Go puma naame go su kamaa wi kone nasuma pagaa wi kone nawisima. Dia, Gote-na epe raba meape kone suma nipuna puri muma epe-rupa piruma kone komea su pirisimade.

¹³ Go pea-le naame agale pepa madaa lu ra-paatemare nimimi yarepema adaliminalo pema. Gore nimi raayome adoma kiritaliminalo kogono pe.

¹⁴ Gore Mudu Ali Yesu epaliade yapi di raburi naame nimi madaa ranaa komo piralima-rupa nimimi naa madaa page ranaa komo piramina. Go madaa abi ogesi-daa makuaaeme.

¹⁵ Gore naame epe kone suma nimi rana laapo epe kone mealiminalo nimi piri-para epolalo pima. Go puma neme nimi piri rana laapo abala epalua kone salo.

¹⁶ Rana komeare Mesopotemia su-para palua kone salo pare wala Mesopotemia su giyoma wala nimi piri-para epalua kone salo. Go kone wisima-rupare nimimi naa raba muma wala mo Judia su-para wala lamua palimina kone salo.

¹⁷ Gore go madaare neme kone laapo suma epolalo pisua? Gore neme epolalo pisua rabu naa bi minasaalalo pisua ya? Gore neme agale laapo loma e loma wala dia lo pisua ya? Nimi go agaleme makiraayo kone wisimi ya?

¹⁸ Gore Gote ora kone komea wia-le neme agale raayo e loma dia laapo raita nimi-para nalisuade.

¹⁹ Gore ni-para Sailas-para Timoti-para naame

nimina rikirana piruma nimi agale lagisima-dere gore Gote-na Si ora ria lo Yesu Keriso madaa agale lagisimade. Gore Keriso-re nipumi agale laapo e loma dia lo natea. Dia, Yesu Keriso-re ora Gote madaa e kama le ali yaade.

²⁰ Gore Gote-me enaalinu-para ora go-rupa palua le agale lakelea-pulu Yesu Keriso-me go-rupa madaa e loma agale pagoma ralisa. Go pisa-le naame Yesu Keriso-na bi komeare ora e loma Gote-na bi minasaalalo pema.

²¹ Gore Gote nipu komeame naa-para nimi-para Keriso raapu puri mapalaaya. Go puma abalade Gote komeame naa epe rado-rupa meda mapiraasa.

²² Go puma nipumi nipuna robosaaya-ai naa madaa puma Holi Spirit naana pu robaa-para mapiraasa. Go puma nipuna werepe giape konere Holi Spirit-mi Go epe koneme palua pisade. Go puma naame agale laapo mada natema.

Pol Korin su-para abi napisa

²³ Gore Gote-me ni adea-pulu neme makirae agale natoa. Neme nimi kedaa pi agale-daa nalagialua pare Korin su-para wagepu naipisuade.

²⁴ Naamere nimina kone rulae madaa agale natema. Dia, nimimi puri paloma kone rulasimide. Go pea-pulu naame nimi raapu raaname komoma nimi epe-rupa piraminalo kongo pema.

2

¹ Gore ni nimi piri-para wala ipuma kedaa gulalora ora na-epalua kone wisua.

² Dia, neme nimina kone-para kedaa mapaalua-daare nimimi nana lo robaa-para nama-epeaalimi. Gore nimimi ni-para go-rupa pemedele ake pea-daa neme nimi-para kedaa maa gialua ya?

³ Gore nimimi nana lo robaa-para raana masaape kone mulalo palimi-daare ni wala nimi piri-para ipuma kedaa pi kone namealua kone wisua. Go kone kedaa nagulalore neme pepa luma rapaayo. Gore neme raaname kome raburi nimimi page go madaa raaname komalimi-daa ade.

⁴ Gore abalade neme nimi piri-para pepa luma rapaaripude. Go rabu naa lo robaa-para kedaa muma neme nimi madaa re page lisua. Neme abalade go pepa lisuare gore nimina pu robaa-para kedaa masaatalo kama napisua. Dia, pare neme nimi madaa ranaame komape koneme nimi raba minalo pisuade.

Nimi koeyae palimiri epe-aime abulalepape

⁵ Ali medame enaali medana lo-pu kedaa pi kone mea kateare gore nipumi nana lo robaa page komea yaa-pulu kedaa namasaaya. Dia, pare nipumi nimi raayo kedaa pi kone medaloma masaaya. Pare neme agale ora puri palo la yoke nalano-le enaalinu medalomana lo robaa-para meme kone namuma wimi-daa lagialo.

⁶ Gore go aliri nipuna pupitagi nisade rabu nimi adaapumi kedaa kalisimi-pulu gore abi go-ai mada kone salo.

⁷ Go pea-le abiri nimina kone perekea suma nipuna pupitagi kone giyoma nipuna pu robaa-para ma-epeaalimina. Go-au napalimi-daare

nipuna lo robaa-para wi kone kedaame nipu rabuaanaalia.

⁸ Go paa-daa nimimi kodo pi kone suma raaname komape kone nipu maa waatemena.

⁹ Gore abalade neme mo pepa lisuare neme nimi makoyatalo pisuade. Go rabu nimimi nana agale mana ralemena pae dia yapae adaluame lisuade.

¹⁰ Yapare nimimi enaali medana koe elenu maa rubuma raakepe palimiri neme page mea rubaayo. Gore go koe ele neme mea rubalua-daare neme Yesu Keriso-na le agaa madaa mea ruboma nimi raba minalo pisua.

¹¹ Go puma Satan-me naa makiraoma rabuaaniaalia lo neme koe kone mea raakepe rubaayo. Gore nipuna kone abala adema.

Troas su-para Pol palua kone wisa

¹² Abalade Troas su-para puma Keriso-na Epe Agale lakelalo pisua rabu Mudu Alimi nipuna kogonona pora gaape lobo wisa.

¹³ Go pisa pare naana ame Taitus na-adasaasua-pulu ni kone adaapu misua. Go puma ni mo Troas su-para piri enaalinu-para paitalepape loma ni Masedonia su-para nipu asa polalo pisua.

Gote-na puri muma yada pamina

¹⁴ Gote-me ade abuna ni raba mea-pulu neme ipu-para ora pili loaayo. Naa Keriso raapu piramina Gote-me Keriso-na purimi naana koe elenu lore alinu-rupa rabuaanaaya. Go pea-le naana kogono Gote-me enaali raayo-para Keriso madaa remaa lakelama pu aaya. Go rabu ora epe kaa pi agalere su raayo-para pea.

15 Gore naame kogono pema rabu Keriso ora epe kaa pi lodo-rupa Gote piri-para pisa. Gorupare ade abuna kagaa pirape kone mi enaali-para page koe su naaku-para palimi enaali madaa page puma kodobalia.

16 Gore koe naaku-para pope enaalinumi go kaa meme raburi nimu lu makomaaya. Go pea pare enaali medaloma ade abuna epe-rupa kagaa piramala pope kaa meme rabu nimu epe-rupa mapiraaya. Go pea-le go epe kaa kalape kogonore naa raayomere naana napema.

17 Gore Mudu enaali adaapumi Gote-na agale madaa kana meape kogono pemedede. Naame gorupa napema pare Gote-me naa mea rapaasa-pulu nipuna le agaa madaa agale komea waru loma Keriso raapu piruma kogono pamina.

3

Kagaa agalena kogono ora palepape

1 Pare abi go pageme agale madaa nana bi minasaalalo lagialo ya? Gore ali medalomame peme-rupa pepa kogono madaa bi waru meaminalo pi ya?

2 Dia-le naana bi meape pepa enaaliri nimi pimi. Go pepare naana lo robaa-para wia-le enaali raayome nimi pepa adoma yarepealimi.

3 Go pepare Keriso nipuna linaloma naame nimi piri-para mea ipisima. Apo pepa madaa nipumi pepa tyape naluma pepa-rupa kana madaa nalisa. Dia, pare ade abuna kagaa pirape Gote-na Holi Spirit-mi enaalinuna lo robaa-para pipa-rupa lisa.

⁴ Gore Keriso-me naa raba misa-pulu naame Gote madaa kone rulaoma go agale adaliminalo adaapu lu wima.

⁵ Ora naana gole go kogono mada napula pisima. Dia, Gote komeame puri gea rabu naame go kogono mada pema.

⁶ Gore Gote nipumi naa kone go nipu raapu pogalu pirape kogono maa gisa-pulu mada pal-ima. Go pogalu pirape agalere pa rekena agaledaa dia pare Holi Spirit-miri nipuna pea. Gore rekena agaleme enaali komape kone katea pare Holi Spirit-miri enaalinu epe-rupa mapiraape kone katea.

⁷ Gote-me rekena agalere kana madaa luma gisa rabu Gote-na epe paana puri raapu ipisa. Go pisa-le Moses-na le-parare paa waru roaaya-pulu mo Israel enaalinumi nipuna le agaa-para na-adisimi. Go pisa pare werepere go epe paana puriri nadia lisa. Gore rekena agalena kogonore komape di-na puri mea ipisa.

⁸ Go pisa pare Holi Spirit-mi enaalinu ade abuna kagaa pirape puri go aaya-pulu go rekena agalena puri ma-oge yaaya.

⁹ Gore go rekena agale lisimide raburi koe kedaa mea ipisa pare go kogono madaa epe paana puri adisima. Go puma enaalinu ora epe-rupa mapiraape kogonore rekena agalena puri rabuaanaaya.

¹⁰ Go pea-le go kagaa agalena konena puriri abi ora waru epelea-pulu abalana lo robaana puriri ma-dia yalisa.

¹¹ Gore go epe kogono madaa epe paana puri raapu koe kone ogepu aasa. Go pisa-pulu go

ade abuna kagaa pirape kone madaa nipuna epe paana puri ora adaalupe su aaya.

¹² Naame go ade abuna kagaa pirape muma piruaema-pulu naame agale puri paloma waru laketema.

¹³ Naame Moses-me pisa-au napima. Gore mo Israel enaalinumi Moses-na le agaana wi paa apeluma dialenalo nipu adisalimi-daa nipumi le agaana mamina kunimi kepisa.

¹⁴ Gore nimuna pu roboa-para rero pisa rabu pa naipisa pare abi page nimumi abalade rekena agale pa yarepema pitaa peme. Go peme-le mamina kuni eleme nimuna kone kepisa. Gore pa enaalimi raa namuma rubalimi pare Keriso raapu pitia rabu Gote-me go ele maa rubalia.

¹⁵ Gore abi page nimumi Moses-na agale yarepema pago pimi rabu mo mamina kuni eleme nimuna kone kepeabaaya.

¹⁶ Gore enaalinu kone naperekealimi rabu Gote-na buk-mi agale go-rupa lea: Moses Mudu Ali raapu pirisa enaalina mamina kunimi le agaa kepealia.

¹⁷ Go agale madaare Mudu Alimi Holi Spirit madaa agale lea. Go pea-pulu Mudu Ali-na Holi Spirit ali meda madaa pitiare go alina koe ele madaa keapalia rabu nipu epe-rupa pa piralia.

¹⁸ Go pea-le raayo medame naana le agaa kepeape ele nawia. Go pea-le ipa-para ele lewa lewa pala-rupa enaalinumi Mudu Ali-na epe puri naana le agaa-para mada adalimi. Ade abuna naame go epe paana puri muma piruaema rabu Mudu Ali-na kagaa kone wasupa adape nona pima. Go madaare Ali Mundu-ri Holi Spirit yaa-

pulu nipumi go kagaa konena puri page naa go aaya.

4

Kogono alinuri sumi warili pe nona pea

¹ Gote-me abalade naa kodome komoma nipuna epe kogono pamonolo puri gisa. Go pea-pulu naame go kogono madaa nagiyalima.

² Dia, pare naame pagaa wi konena koe yala polape konenu page abala giyasimade. Abiri naame makirae agale meda naloma Gote-na agale page naame nabebolamina. Dia, naame ora agale raayo loma Gote-na le agaa madaa piruma enaali raayona lo robaa-para wi agale raitaliminalo kogono pema.

³ Gore naame epe agale go lagialima rabu namealiri gore ne repena rala-para mea lopalimi.

⁴ Go su kamaa makirae Satan-me mo enaalina kone mea roгаа wia-pulu nimuna le page keapea. Go pisa rabu Keriso-na epe paana puri-para Epe Agaleme nimuna lo robaa-para mada na-epea rabu nimumi nipu na-ademe. Go peme pare Keriso-re ora Gote-na piksa pia.

⁵ Gore naame naana pa kama agale-daa nalagemama. Dia, naame Yesu Keriso-re ora Mudu Ali mogeama naare nipuna kogono ali pima lo lagema.

⁶ Gore abalade Gote-me go ribaale su-para paa opena lisa-pulu nipumi nipuna epe paare

naana lo robaa-para page mea ipisa. Go pea-le abi naame Gote-na epe paana puriri Kerisona le agaa-para adema-pulu enaalinu go agale laketema.

⁷ Pare naame go epe paa madaa kone mealima rabu naa sumi warili pe piruma go purina paa mada saapiralima. Go pea-pulu enaali raayome Gote-na puri adoma naana puri madaa dia kone salima.

⁸ Gore kedaamere su raayona agale epe-rupa paare naa mada narabuainaaya. Koro yaalore naana lo robaa-para kone adaapu epe-rupa paare naana kone ora namabebolaaya.

⁹ Go page ali adaapumi rekoma naa koeyae pulalo peme pare Gote-me naa naminaa rapaaya. Gore alinumi naana yogale radaa waru manaaoma koeyae peme pare naa ora nalu makomaalimi.

¹⁰ Go puma ade abuna naana yogale madaa epape elere naana kone-para Yesu komisa-daa makuaaema. Go pea-pulu enaalinumi nipuna kagaa kone wasupa naana kone-para muma adaliminalo kogono pema.

¹¹ Gore naa ade abuna Yesuna kogono pema rabu ali medalomame naa lu makomaalalo peme. Go pea-daa enaalinumi Yesuna ade abuna kagaa pirape kone wasupa adalimina naame kogono pema.

¹² Go agalena re-re komape koneme naana kone lu makomaalalo pamina. Go pea pare ade abuna kagaa pirape koneme nimi raba minalo kogono pema.

¹³ Naame Yesu madaa kone rulaemare abalade

Gote-na agale wi buk madaa go-rupa lisa-rupa pema: Neme Gote madaa kone rulaayo-pulu neme abala lisua. Gore naame page kone rulaema-rupa naame page agaleme lema.

¹⁴ Gote-me Mudu Ali Yesu wala marekaasadaa naame abala makuaaema. Go puma Gote-me naa-para nimi-para marekaaoma Yesu raapu mea mapiraalia

¹⁵ Go lagialema agale raayore nimi raba minalo lagialema. Gore Gote-na epe raba meape konere adaapu mealimina. Go pumare go madaa nimimi beten adaapumi ora pili loma Gote-na bi minasaalimina.

Yesu madaa kone rulasimi

¹⁶ Go pea-le naame kogono nagiyamina. Gore ora naana yogalere kolea pare pinawa loma komea komea lo Holi Spirit-mi naana pu robaa-para kagaa puri gu aaya.

¹⁷ Gore go kedaa naa madaa epaliare ora adalepe-daa dia mada ritima. Go pea pare go kedaamere naa epe kone go ade abuna kagaa pirape yoto adaalepe maa gialia. Go pea-le mogo oge kedaasimiri naa narabuaayaaina lamina.

¹⁸ Gore naana leme ademade ele madaa na-adaba pima. Dia, naame na-ade kagaa elere waru adaba pima. Gore naame go leme ademare gore rudupu yapina salia. Go pea pare naame leme na-adema elere werepe mone mone sama palia.

5

¹ Gore naana yogalere naame su kamaa-ae kabe ada pima. Go ada kilipitia rabu gore naana ada meda Gote-me warisa-daa makuaaema. Go

pisa-daa go adare ali medame abalade kimi naw-isa pare so yaa-para aayare naana ade abuna pirape yogale gialia.

² Gore abi naa su kamaa pima rabu naame so yaa-para aaya ada ora mulalo pu rekena pima. Sogo yaa madaa yogale naana pumi raana pina pima.

³ Sogo yogale muma mamina-rupa yamalia rabu naana yogale naramualia.

⁴ Abi naana yogale kabe ada-rupa aaya-daa kedaa mu aaema. Gore naame go su kamaa yogale kilipiape kone nasalima. Dia, pare naame kagaa yogale mulalo pima. Go rabu naana komape yogalere naa ade abuna pirape yogaleme alo paoma naa keapalia.

⁵ Gote-me naare so kagaa yogale meamonolo managolaaya. Go puma nipumi naa werepe gialiaade elenuri Holi Spirit gea-rupa ora gulalo agale lo mapaitaaya.

⁶ Go pea-le naame ade abuna lo robaa-para puri waru muma piramina. Abiri naana su kamaa yogalere naana ada pima-pulu naa go yogale-para mada pima. Go pea pare naare Mudu Ali raapu nipuna ada-para mada napiralima-daa makuaaeme.

⁷ Go puma abiri naame nipu madaa kone ru-laoma piruma naame go ele abi na-adema.

⁸ Go pea-le naana lo robaa-para puri meamina. Naamere go su kamaa yogalere giyoma so yaa-para puma Mudu Ali raapu piruma kagaa yogale mulalo pema.

⁹ Go pea pare naana konere nipuna ada-para puma nipu raapu piralima palo go su kamaa ada-

para piralima palo naame ade abuna Mudu Ali raana komenalo kogono pema.

¹⁰ Gore werepe Keriso-me naana kose pagali-ade yapi di raburi naa raayo epa kiritalima. Gore naame koe kogono-para epe kogono-para palimadaare enaali raayo komea komea lo nimuna yoto go kogono madaa mealimi.

Gote-na adami enaali piramina

¹¹ Gore naame Mudu Ali madaa paalame komoma kone makuaaema-pulu enaalimi nipu madaa kone narulaoma agale laketema. Gore Gote-me naa ado rekele minaa-le nimimi page nimina pu robaa-para wi koneme naa ademe kone salo.

¹² Go agale madaare nimimi naana bi minasaaminalo nalema. Dia, pare nimimi naa madaa kone mealiminalo lema. Go puma nimimi enaali medalomana le agaa madaa naa pedo paliminalo agale lema. Gore enaali medalomame nimuna kogono madaa pedo puma lo robaa-para wi kone na-ademe. Nimumi nimi-para agale leme rabu nimina lo robaa-para wi kone madaa agale lakelema.

¹³ Gore go enaalinumi naa makeae enaali pima lemere naame Gote-na kogono waru pamina. Go page nimimi naa epe kone gema lemere gore nimi raba meape kogono palepape.

¹⁴ Gore Keriso-me naa madaa ranaa komo kodome komisa-le naa kone waru suma nimi raba minalo kogono pema. Go ali komeame enaali raayo madaa komisa-daa enaali raayo nipu raapu komisimi.

15 Gore nipu enaali raayo madaa komisa-pulu enaali abi pa pimi nimimi kone waru suma nimina pora pamuma kone waru mealepape. Dia, pare nipumi naa raba mulalo komoma wala rekese-daa naame nipu madaa kone rulaoma kagaa pora pamuamina.

16 Go pea-le abi naame enaalinuna kone adema rabu su kamaa wi koneme narumaa samina. Gore ora abalade naame Keriso nipu pa yogale pirina kone suma go-rupa mea rumaasima. Go pisima pare abiri naame go kone giyoma go-rupa namuma rumaaema.

17 Gore ali medame Keriso raapu piruma kagaa kone mealiare nipu ora kagaa ali piralia. Go puma abalana koe kone raayore giyoma kagaa kone mu maapiramina.

18 Apo kagaa konere Gote-me Go abalana kone maa rubisa. Abaladere nipuna lore ali-rupa pirisima pare Keriso-na kagaa kone go Gote raapu komea-para adami enaalinu mapiraasa. Go puma nipumi naa enaali medaloma raba meamonolo kogono gisa. Go puma naame nipuna lore alinu medaloma Gote-na adami enaalinu ma-aulaalalo pema.

19 Gore Gote-me enaali raayo Keriso-na adami enaalinu mapiraasa-daa agale lagema. Go puma Gote-me nimuna koeyae pisimi madaa kone na-suma koe kedaa nasaapiruaaya. Gore enaali lore ali-rupa pirisima rabu Gote-me naa adami enaali mapiraasa. Go kone madaare naa kogono puma enaali laketema.

20 Go pea-pulu naame Keriso-na agaa buk muma nipuna agale lakelema. Go lema rabu

Gote nipuna agale naame lagialema. Go puma naamere Keriso-na agale muma nimu-para puri paloma go-rupa lema: Gote-me nimi yada lore ali aulaoma adami enaalinu wala mapiraaoma yaa-pulu agale waru mealimi.

²¹ Keriso-me koeyae meda page ora nawisa yapare Gote-me naa Keriso raapu koe-rupa epa pirisima. Go pea-pulu nipuna redepo le kone meamonolo mapiraaya. Go rabu nipu koeyae pi ali-rupa ma-aulaasa. Go puma Keriso-me pisa-airi naa raayo nipu raapu komea-para piruma Gote-na redepo le kone muma epe-rupa piraminalo pisa.

6

Aposel kogono madaa keda a rilisimi

¹ Naare Gote-na kogono paema-pulu nimi-para agale puri palo go-rupa lema: Nimimi Gote-na epe raba meape kone abala meme-pulu waru surubalepape.

² Go madaare pagalepape. Gote-me go-rupa ta: Abala nimi epe raba meape yapi di raburi nena agale pagisuade.

³ Gore naame kogono epe-rupa puma enaalinu wala lopalimi lopaliminalo napema. Go puma nimumi naana kogono madaa ero agale mada nateme.

⁴ Dia, yapare enaalinumi naa Gote-na kogono ali adaliminalo kogono pema. Go puma naame radaa no kogono pala piramonore keda riape kogono pu koeyae rado radome page rabualia-le kogono pawa pamina.

⁵ Go pala piraminare nimumi naa lisimi page karapo ada-para mapaitaasimi rabu page naa koe-rupa piruaarima ainaloma pogolasaasima rabu page kogono pisima. Naare kogono madaa pu nimu-para yaapi pu radaa waru noma u waru napaluma reame waru komisima.

⁶ Go pisa pare naa abi epe-rupa pima-le kone waru makuaaoma pawa piruma enaalinu epe-rupa raba mema-pulu naare koro Gote-na kogono alinu-rupa ademe. Naamere Holi Spirit-mi kone ginaloma puri muma naame enaalinu madaa ranaame waru komoma Gote-na kogono pa kamaa pema.

⁷ Naame ora agale lakelema rabu Gote-na puri mada kogono pema. Go puma naame epe redepo le kone wima-le naame Gote-na lore alinu tyalo pema rabu page nimumi naa tyalo peme rabu page ora agalena redepo le kone suma kogono pema.

⁸ Enaali medalomame naana bi minasaaeme pare medalomamere koeyae pimi leme. Medalomame naa-para ero agale loma koau waleme pare medalomame naa epe ali-rupa adoma re-maa lakeleme. Nimumi naare makirae agale le alinu kone wimi pare naamere ora agale maa lakelema.

⁹ Gore enaali medalomame naana bi napages-imi pare enaali adaapumi naana bi waru pageme. Medalomame naa komape-rupa pirisima pare abi nimimi naa kagaa pa pina-daa ademe. Gore naa epe-rupa piraminalo Gote-me naa kedaa pi kogono maa gea. Go pea pare go eleme naa-daa nalu makomaaya.

¹⁰ Naare naana pu robaa-para kedaa mealima pare Gote-me naa raba muaaya-pulu ade abuna naame raaname komamina. Naare narali enaalirupa pirula pisima pare naame Gote-na epe kone adaapu muma enaali adaapu page rumaaoma kalema. Gore naare onu alenu meda nasalima lema pare naame ele raayo adaapu saapima.

¹¹ Gore Korin enaali nimi-para epe agale-rupa apo lagialema pare nimina lo robaa-para wi kone raayo pename waatema.

¹² Naame naana lo robaa-para wi konere narogaa saapima. Dia, pare nimina pu robaa-para epe kone waru nasalimi-pulu nimimi naa madaa pu robaa-para wi kone pename nawaateme.

¹³ Gore abiri neme nimi lagialo aaraame nipuna si agale mana lakeloma gupa talo: Naame nimina lo robaa-para wi kone raayo pename waatema-daa go nimimi epe kone muma go-rupa palepape.

Naare Gote-na ada-rupa pima

¹⁴ Gote madaa kone narulae enaalinuri kone rado-rupa wimi-le nimu raapu pora napamualepape. Dia-le epe kone wi enaalinu-para agale yoke enaalinu raapu pora meda-para napamualepape. Go page naame abalana kone-para kagaa kone laapo meda-para mada nakibumalima.

¹⁵ Go page Keriso-para Satan laapona kone meda-para mada nasalipi. Gore mo kone rulae enaalinu-para kone narulae enaalinu raapu kone meda-para mada nasalima.

¹⁶ Go page Holi Spirit naa madaa pia-le naare Gote-na epe ada pima. Go pea-le naame remo

yawo wi kana madaa kone mada nasalima. Gore naare ora pia Gote nipuna epe ada pima. Go pea-pulu abalade Gote-me go-rupa lisa:

Niri nimina lo robaa-para piruma

Nimi raapu komea-para pamuamina.

Go puma niri nimina Gote pitua-pulu

Nimiri nina ruru enaalinu piralimi lisa.

¹⁷ Go pisa-pulu Mudu Alimi go-rupa lisa:

Nimiri nimuna rikirana giyoma ipulupape.

Go pumare nimimi remonuna koe kone naratalepape.

Go palimi-daare neme nimi raapu pitua.

¹⁸ Go puma niri nimina aapa ora ria pitua.

Nimiri nina nogo naakinu piralimina.

7

¹ Gore nana ame balinu-ya, Gote raapu pogalu pirape agalere naa lagu aaya. Go pea-le ele raayomere naana kone-para lo robaa-para makoyaalia-daare mea ruboma epe-rupa piramina. Go pumare naame Gote madaa paalame waru komoma epe kagaa kone komea suma piramina.

Korin enaalimi Pol madaa pedo pisimi

² Naame abalade ali meda-para koeyae napuma ali meda nama-koyaaoma page naame abalade ali meda namakiraasima. Go pea-le nimimi naa madaare pu robaa-para kone epenaatapape.

³ Neme nimi-para maria-ae agale-daa nalalo. Dia, neme abala apo lawade. Naame nimi-para kone waru wima-daa nimi komalimi palo pa piralimi palo ni page nimi raapu piru aayo.

⁴ Neme nimi madaa kone mapiraaoma nimi madaa pedo waru pe. Gore kedaa pi kone raayo naa madaa epeleare gore nina pu robaa-para puri waru mapalaaya. Go puma naa raana kome konere lo robaa-para rubitabea.

⁵ Gore abalade naa Masedonia su-para epa opapasima rabu naa ogesi-daa pomo mu napirisima. Dia, koe kedaanu ipisa-daa enaalinumi ape loma naana lo-parare paalame komisima.

⁶ Pare ali meda nipuna pu robaa-para kedaa pea raburi Gote-me nimuna pu robaa-para epe kuma pi kone katea. Go pea-le Gote-me Taitus naa piri-para mea rapaasa-daa naana pu robaa-para puri mapalaaya.

⁷ Taitus naa piri-para ipisa rabu go-rupa kama naana pu robaa-para puri namapalaasa. Dia, pare nimimi Taitus nipuna pu robaa-para epe kone kalisimi-pulu nipumi go agale lagisa rabu naana pu robaa-para puri page mapalaasa. Taitus-mi nimimi ni ora adolalo palemede-daa lagialo lisa. Go page nimimi kodome komoma ni raba mulalo peme-daa lagialo lisa. Go pea-pulu neme ora raaname waru komisua.

⁸ Gore neme pepa luma rapaasuade rabu nimina lo robaa-para kedaa maa gisa-daare ni abi kodo napea. Yapare go pepa-me abalade nimina pu robaa-para oge rudupu kedaa mapaasa-daa kodome komisua.

⁹ Go pea pare abiri neme raaname waru komalo. Gore mo nimina lo robaa-para kedaa pi kone masaasuade madaare raaname nakome. Dia, pare go kedaa pi kone suma wala nimi go kone madaa lo robaa perekealisimi-pulu go

madaa raaname waru kome. Go kedaa pi kone madaare Gote-me nimina lo robaa ma-epeaasa-pulu naana agaleme nimina pu robaa-para nama-koeyaasa.

¹⁰ Dia-le kedaa nalima-ai lo robaa koe raapu rialima rabu Gote-me kogono pea-pulu go-rupa enaalinuna kone ma-epeaaoma ade abuna mapi-raape kone gulalo pea. Go pea-le kone perekealima rabu lo robaa-parare ora epetea-le kodome nakomamina. Go pea pare go su kamaa piri enaalinuna kedaa-para lo robaa koe mealima konemere nimu makoyaainaloma nimu komalimi.

¹¹ Gore lo robaa kedaa pi kone gisa-mere Gote-me nimi raba misa-daa waru adoba pimi. Go kedaa pi kone misimi-pulu nimimi wagepu rekoma kone ma-redepo yaalepape. Go puma ali medame koeyae pea rabu go madaare nimimi rono pagoma Gote madaa paalame komoma naa waru adolalo peme. Go pumare koeyae peme enaliri nimimi lo robaa marekaaoma nipuna kone ma-redepo yalepape. Go raayo madaare nimimi nimina konere pename epe-rupa meme.

¹² Gore neme go pepa nimi pimi-para luma rapaasuade rabu neme go pupitagi nisade ali raba minalo kama-daa nalisuade. Go page go alimi enaali madaa koeyae pisa-daare go kama raapu madaa kone suma pepa nalisuade. Dia, pare Gote-na le agaa madaare nimimi naa kama raaname komoma makuaaliminalo go pepa luma rapaasuade.

¹³ Go nimina kone agale pagema raburi naame epe kone suma epe-rupa piraema.

¹⁴ Gore neme abalade nimi piri-para Taitus-me agale adaapu puma lagelisuade. Go pisua pare nimimi go agale madaare ni yala namapaasimi. Dia, agale raayo naame nimi-para lisimare gore ora agale lisima. Go pea-le naame nimi madaa Taitus-para agale adaapu loma epena lisima. Go raburi naame ora agale lagisima kone suma makuaaema.

¹⁵ Gore Taitus nipu nimi piri ipisa raburi nimimi nipu mulalore paala komalimi kone adaapu lisima. Go rabu nimi raayome nipuna agale pagoma mogeasimi-daa nipumi kone makuaabaaya. Go pisimide rabu nipuna pu robaa-para nimi kodome komoma raaname waru komo pia.

¹⁶ Go pea-le abi nimina kone-para epe-rupa palimi kone suma neme komea ora waru pedo pe.

8

Raba meape kogono

¹ Gore naame nimi lagulalo pima elere Gote-me Masedonia lotu ada-para kirita piri enaalinu epe-rupa raba mina muma kodo komenalo makuaalima.

² Go enaali nimumi kedaa adaalepe mea rilisimi-pulu go-aimiri nimuna kone rulasimi pare kedaa pisa. Go puma nimu naarali enaali-rupa pimi rabu nimi lo robaa-para raaname waru komalimi. Go enaalinumi kana ora adaapu kiritoma kateme.

³ Neme adoma nimi lagialo. Gore pa nimuna ele adoma go kana kirita suma medaloma rumaape-rupa wisare waru rumaasimi. Go pisa

pare nimumi go kone page rabuaaoma adaapu wala maa kateme.

⁴ Go rabu nimumi agale puri palo loma mo Judia lotu ada-para page Gote-na ruru raba mina wisimi-pulu go kogono pisima.

⁵ Nimuna konere naame ora epelea kone wisima pare nimumi kana kogono kama-daa nakalasi. Dia, abalade nimuna kone raayo Ali Mudu-para kalisimi. Go puma nimumi Gote-na kone muma nimumi naa-para page kone kaloma raba misimi.

⁶ Go pea-le Taitus-mi go kogono abalade ririnaoma kana one ale kiritainalo lakalisima. Nipumiri nimina epe raana komape kogono raba minalo lakalisima.

⁷ Gore ele raayo madaare nimimi epe kone waru nimi-le Gote-para puri paloma kogono puma nimina raana komalimi konena kiliri kana katapape. Nimimi Gote madaa kone waru rulaoma agale epe-rupa lakeloma makuaae kone waru suma raba mulalo kone page waru wimi. Go puma nimimi naa madaa page kone waru wimi. Go pea-le abiri nimimi raana komape kogono meme rabu kone waru raluma palepape.

⁸ Neme nimi pa pora medaloma nalagialo pare enaali medalomame epe kogono pulalo peme raburi kone mea waatea-le adalepape. Go kogono madaare neme nimu kodo komoma lo robaa waalape kone waru adaliminalo lagialo.

⁹ Gore nimimi naana Mudu Ali Yesu Keriso-na epe kodo komoma raba meape kone madaa re-maa pagisimide. Nipuri yaa-para Mudu Ali pirisa pare naa raba mulalore nipu koeyae naarali epa

pirisa. Nipumi ali narali pirulalo pisare nimi nipuna loma epe kone madaa raba mulalo pisa.

¹⁰ Abi nana konere omoale kirita sape kogono madaare nimi go-rupa lagialo: Go kogono abala maali komea dialenaloma ripinasimi-pulu abi pu kiritalepape. Go kogono madaare nimimi abala raana waru komoma polalo pirisimi.

¹¹ Go pea-le go kogono ora pu kiritalepape. Abalade nimimi wagepu kogono raaname komoma ma-rekaasimi go kogono abi page wagepu pubalepape. Gore nimina kiritape kana adoma palepape.

¹² Go paa-daa nimimi ele katalo raaname komalimiri Gote-me go kone adoma raaname komea. Nipumi nimi gulalo pi ele madaa adoma raaname komalia. Nimimi kale ele nasaapimiri nipumi go madaa adoma rumaalia.

¹³ Neme ele adaapu muma enaali medaloma epe-rupa pirinalo ele nakale. Go pula pe yaalore nimina ele dia yalia. Neme nimi raayo komea-rupa piramina kone wi.

¹⁴ Abiri nimimi ele adaapu salimiri ele dia lea enaalinu medaloma katapape. Go pea pare nimi ele dia yalia rabu nimumi ele adaapu salimidaare gore nimi page raba mealimi. Go madaare nimi-para nimu raapu komea-rupa piramina.

¹⁵ Gore Gote-na agale wi buk-mi go-rupa lea: Ali medame eda adaapupe mea kiritaaya pare rumaalalo pea rabu nipuna ora adaapu nawia. Gore ali medame ogepusi mea kiritali-daare rumaame rabu gore nipuna eda ogepusi nadia yalia lisa.

Pol-me Taitus Korin su-para mea rapaasa

¹⁶ Taitus-na konere naana kone raapu komearupa winalo nimi raba mulalo pea. Go puma nipuna kone madaa Gote-para ora pili lema.

¹⁷ Gore nipumi naana agale pagoma ratia pare nipuna go kogono pulalo kone muma nimi piri-para epalia.

¹⁸ Naana ame meda nipu raapu penaatema. Go amere Yesuna ruru enaali raayome Gote-na agale laketapape kogono madaare nipuna bi minasaame.

¹⁹ Go pea pare go-rupa kama-daa dia. Gore mo Yesuna ruru enaalinumi nipuri naa raapu penaalame. Nimumi nipu Gote-na agale kogono-para go kana surube kogono mea kalisimi. Go madaare naame raaname komape kogono puma naa Keriso-na enaalinu raba mu aaema. Enaalinumi go epe pora adalimi rabu Mudu Ali-na bi mada minasalimina.

²⁰ Go kana adaalepe madaare pa ali medalomame ape elenu mada naleme-daare naame go ele epe-rupa surubema.

²¹ Naana konere Mudu Ali-na le agaa madaa kogono waru pamina. Yapare nipu madaa kama-daa napema. Dia, pare pa enaalinuna le agaa madaa page kogono waru pamina.

²² Go puma kana epe-rupa surubalima-pulu naame naana ame meda page nimu raapu penaatema. Nipuri ade abuna naame kogono rado rado katema rabu nipumi puri paloma naa raba mulalo pea. Gore abi nimi madaa kone waru wia-pulu nipumi puri waru paloma go kogono mada palia.

²³ Gore Taitus-ri nipu naa kogono meda pi yago pirina saame nimi raba mulalo kogono pepa. Taitus raapu palimide amenuri nimu Gote-na ruru lotu adanu-para piri enaalinu-repaa kogono pape alinu yaa-pulu enaalinumi nimuna kogono madaa Keriso-na bi minasaalimi.

²⁴ Go pea-le nimimi nimuna kogono madaa raaname komalepape. Go palimi rabu mo Gote-na ruru piri enaalinumi nimi madaa pedo puma madaa paliminalo leme.

9

Pol-me Gote-na ruru raba mealepape lo agale lakalisa

¹ Gore Judia su-para piruma Gote-na ruru enaalinu nimumi raba mulalo omoale pa kateme. Go remaa pageme-le neme nimi agale wala adaalupu naluma rapaalua.

² Nimina konere naame go kogono palima kone wimi-pulu neme mo Masedonia enaalinu nimi pedo pi agale go-rupa puma lakalisua: Abala palisa maali rabu Grik su-para pimi ame balinumi nimi raba mulalo piru aaeme lo lakalisua. Gore Masedonia su-para piri enaali adaapumi nimina kone adoma nimumi pora waru mea waalisimi.

³ Go puma naame nimi madaa pedo puma lisi-made agalere pa agale nalisima pare go amenu penaatema. Go pea-le neme abalade nimi lagiasuade agale madaare nimimi omoale abala managolaba piralepape.

⁴ Naame abalade nimi madaa kone waru suma agale adaapu lisima. Go pea pare mo Masedonia su-para piri enaalinu ni raapu nimi kiritaoma epola peme-pulu ele nakiritalami-daare naa yala potema. Go puma nimimi page yala waru poteme.

⁵ Go paa-daa neme go amenu nimi piri-para abala maa penalomare nimina pa kaloma rumaape ele yarare palepape. Go puma pa maa rumaae ele yarare palimiri naa epalima rabu ora nimina kone suma kalemalo adalima. Naame go kana ele yoloma mulalo-daa napema.

⁶ Go madaare nimi kone go-rupa pagamede makuaalepape: Ali medame nipuna eda wai ogepusi poaliare gore nipuna eda page ogepusi no paitalia. Pare ali medame e adaapu poaliare gore nipumi eda adaapu no paitalia.

⁷ Go pea-le nimi komea komea lo nimina kone waru sumare ele rumaaoma katapape. Go puma nimi ele katalo peme rabu kone laapo suma nakatapape dia, ora mea nipu neme pi natepape. Dia, ali medame ele kaloma waru raaname komeare Gote-me go ali madaa ranaame komalia.

⁸ Gore Gote-me nimi nipuna ele waru guaaya-le nimimi mealimi rabu nimina ki-para rubitabilia. Go pea-pulu ade abuna nimimi mealimi rabu ele raayore mada saapiru kiritalami. Go pumare nimimi epe kogono raayo madaa pu kiritalami.

⁹ Go yapare Gote-na buk-para agale go-rupa lea: Go ali nipumi abalade naarali piri enaalinu-para elenu waru rumaaoma kalisa. Nipuna epe konere ade abuna pa saapiraama palia.

¹⁰ Go puma Gote-me eda wai elenu mea katea rabu napenu page poaeme. Go pea-le eda kili go naliminalo adaapu ma-adaa gialia. Go pumare nipumi nimi epe kone su waru kalape elenu mealminalo epe ele adaapu ma-opalia.

¹¹ Go puma nipumi nimi ele adaapupe maa gialia rabu ade abuna nimimi page ele adaapu mada kaleme. Go puma naame nimina pa gi elenu mea kalema rabu enaali adaapumi Gote-para go ele madaa ora pili mada leme.

¹² Gore nimimi go epe kogono palimi rabu Gote-na ruru enaali raba muma nimu ele rudu leme enaali raayo kalo kiritalimi. Go pea pare go-rupa komea dia. Go palimi rabu go madaare nimumi Gote-para raana waru komoma ora pili lema.

¹³ Go puma nimimi go kogono puma enaali adaapu raba mulalo ele rumaaoma kaleme-pulu nimimi Keriso-na epe agalena pora raitalimi-daare adalimina. Go puma nimimi pa enaali radonu raayo page kaleme-pulu enaali adaapumi Gote-na bi minasaalimi.

¹⁴ Go puma Gote-me nimi ora waru epe-rupa raba meape kone Go surubaaya. Go pea-pulu nimumi nimi adaalepe raaname waru komoma Gote-para beten leme.

¹⁵ Gore Gote-me naa pa kamaa go aaya elere gore naame ora nakabalima pare naame Gote-para go-ai madaare ora pili lo piruamina.

10

Pol-na kogono madaa marakepe-ae agale laasimi

¹ Niri Pol neme nimina kone ma-redepo yaalalo Keriso-na agale kone nimi lagialua. Nimina riki-rana pimi enaali medalomame niri nimi raapu oge naaki-rupa pawa epa piru aayo leme. Go leme pare wala ni pisuade raburi nimi madaa puri pale agale pamu laayo leme.

² Gore neme nimi agaa go-rupa mealo: Wala werepe ni nimi piri-para epaluade raburi puri pale agale lagula epea leme ya? Go enaalinumi niri abalana kone suma kogono pamu palo lemele nimu komea pirinaloma puri pale agale mada laketoa.

³ Ora naare su kamaa pima pare naame go su kamaa enaalinuna kone-rupa nasu piramina.

⁴ Gore naame yada pape elenu abala saapimare pa go su kamaa elenu saapima kone nasamina. Dia, yapare naame yada pema rabu Gote-na puri pale yada pape kone samina. Go puma naame lore alinumi yada pape abuloma piri pape maa yokalima.

⁵ Naamere nimuna yada pape makirae agalena re nagiyema. Go puma kone raayore enaalinumi Gote-na epe kone giyalalo pemere go page naame rugulalo paina leme. Naame enaali raayona kone marabuaanaaoma naa raayome Keriso-na epe kone muma nipuna agale pago ralu piramina.

⁶ Go puma nimimi naana agale raayo pagoma raitalimalo lagema. Go pea pare enaali medalomame go agale raitalimiri naame puri pale agale loma nimumi makuaanalo elenu palima.

⁷ Gore nimimi go madaa kone waru salepape. Gore ali medame nipu Keriso-na ali pirulalo palia-daare nipuna lo robaa-para wi kone abala

makuaaoma kone wala mealia. Gore nipu kama raapu Dia, pare naa page Keriso-na ruru enaalinu pima.

⁸ Gore Mudu Alimi naa-para puri gisa-pulu neme go kogono madaa ranaa komo piru aayo. Pare neme pa bi mulalo pa kamaa agale nalisuade. Pagalepa. Nipumi puri gisare nimina lo robaa-para puri mapalaainalo gisa. Gore neme go purimi nimi nama-koeyaalua pare go pe kogono madaare neme yala napotoa.

⁹ Pare nimina koneme neme go agale nimi paala masaalalo rapaaripuna kone nasalepape.

¹⁰ Gore nimi medalomame go piale agale pa leme: E, gore Pol-na pepare agale puri pale kedaa pi agale wia leme. Yapare nipu naa raapu pa epa pia pa epa komapaaya pare nipuna agalere pa agale wia leme.

¹¹ Gore go agale leme enaalinu nimimiri kone go-rupa makuaalepape: Naare su adaalu-para piruma page nimi raapu pima rabu page pepa rapaape kone-para page kone salima page ora komea kone suma pema.

¹² Gore enaali medalomame naana bi minasaaeme leme-daare nimu raapu napiralima pare paalame komalima. Pa enaalinuri nimi kone waru nasalimi. Nimuna pa piru aaeme enaalinuri nimuna bi minasaape kone suma nimuna kone epelea loma rumaalimi pare waru adalimina.

¹³ Pare naame naana bi mada naminasalima. Dia, abalade Gote-me naa mea waalisade kogono madaa naame makuaaoma pedo puma kogono pema. Go gisade kogonore nimimi page go peme-

daa.

¹⁴ Gore go kogono madaare naame nimi piri-para ipuma Keriso madaa Epe Agale lagisima rabu go gisade kogono pa pisima. Pa ali medana kogono rado meda yaalore mada napula pisima.

¹⁵ Go pea pare ali medalomamere nimuna kogono rado peme rabu naame go alinuna kogono madaa nimuna bi minasaalalo napema. Dia, Gote-me naa kogono gisa-daa naame nimina kone rulaere puri waru palenalo adoma pima. Go puma nimina rikiranare naame Gote-na gisade kogono ora adaminalo kogono pamina.

¹⁶ Go pumare naame nimina koau-nane* piri enaalinu medanu-para Epe Agale lakela palima. Go puma naame ali medaloma nimuna peme kogono madaa bi namealo pema.

¹⁷ Go madaare agale go-rupa wia: Ali medame pedo pedo palia-daare gore nipuna Mudu Ali ora pia-daa go madaa pedo palia.

¹⁸ Gore ali medame nipumi nipuna bi minasaaliare go konere epe kone-daa dia. Dia, yapare Gote-me ali meda madaa pedo paliare go ali komeare ora nipuna bi wia.

11

Pol-me makirae alinuna kogono go-rupa napi-pape lisa

---

* **10:16:** Pol-me nimina koau-nane aaya adare naare pabala-nane aaya adare Korin-para Rom-para Spen-parana agale lakelisa. Gore pa wi su meda-para Pol-me polalo pisa.

¹ Gore neme pa makeae agale lalo-le agale loraoma pagalepape. Gore pa ogeasi piruma pagamina.

² Gote-me nimi madaa kudipa kone wia-rupare neme page nimi madaa go kone wi. Gore nimiri epe maapua ena-rupa piruma epe ali meda ora palima kone wimi. Go epe kurili aliri nipu Keriso yaade.

³ Pare neme nimi paalame waru kome. Abala mo makirae kone Satan kero-para piruma koeyae puma go enana kone makoyalisade. Gore gorupa nimina kone-para koyalialo nimimi Keriso giyalalo peme rabu neme go madaa paalame kome.

⁴ Gore pa ali medaloma nimi piri ipuma makirae Yesu radona agale epa lagialimi rabu nimimi raaname waru komoma kone rulaeme. Gore naame abalade go rado makirae Yesuna agaledaa nagisimade. Go pea pare nimimi makirae epe remo madaa page epe agale rado madaa page pa pageme. Go peme pare abalade naame agale mogelisima rabu Holi Spirit-na epe agale lagisimade pare rado agale-rupa ma-aulasimide.

⁵ Pagalepa. Gore mo nimina epe aposel kogono alinuna rolo-para ni pa pide. Go kone wimi ya?

⁶ Gore nana lagede agalere naaki-rupa kone suma pa kama-daa natema. Dia, pare neme makuaaliminalo kone waru suma loaayo. Gore ade abuna nimi raapu pima rabu naame go kone raayo nimi mea waalisimade.

⁷ Neme abalade Gote-na Epe Agale lagisuade madaare neme kana yoto namisuade. Go kone madaare neme nimi epe enaalinu mapiraalalo

nimina kone marekaasuade. Gore neme go pisuana-airi ake paa-daa go koeyae pisuana?

⁸ Neme nimi raapu piruma kogono pisua rabu Yesuna ruru enaali medalomame ele gisimi. Gore nimi raba mulalore apo nimi surubeme enaalin-una ele paake nolalo-rupa mada pisuade.

⁹ Abalade ni nimi raapu pirisima raburi naa kana dia lisade pare ni raba mealepa lo kedaa nagisuade. Dia, mo naana amenu Masedonia su giyoma mo Korin su-para ipisimi rabu ni madaa dia lisa elenu raayo maa ipisimi. Gore abaladere nimimi ni raba minalo kedaa ogesi-daa page meda nagisuade. Go puma werepe page ade abuna ni go kogono palua.

¹⁰ Gore neme Keriso-na ora agale ria yaa-pulu neme kana yolape kogono-daa ora napalua. Go pea-pulu gore ora mo Grik su robo raayo-para pia ali medame page nana kone mada narabuainalia.

¹¹ Gore neme go-rupa palua ya? Neme nimi madaa ranaame nakome-pulu go-rupa palua ya? Dia, Gote-me nimi raaname komanolo go kogono pe.

¹² Gore pa aposel kogono ali medalomamere nimuna bi minasaalalo kone suma naame pema-rupa kogono pinalo epa leme. Go paa-daa neme nimuna puri rugulape kogono kama pala pitua.

¹³ Gore mo alinuri makirae agale aposel kogono alinu-le nimumi nimuna kogono madaa makirae agale medaloma page leme. Nimuna koe kone suma pa yogalemere Keriso-na ora aposel kogono ali-rupa ma-aulaamaa piru aaeme.

¹⁴ Gore naame go madaa makuaamina. Satan-me page nipuna yogale waru ma-aulaamaa

ensel-rupa piruma naa makirilalo pea.

¹⁵ Go pea-pulu nipuna kogono alinumi nimuna kone maa perekelenaloma pa enaalinumi nimu nipu ora epe kogono pape alinu kone salimi. Go palimi raburi naame go kogono madaare makuaamina. Gore werepe nimuna kogono madaa koe kedaa ora puma mealimi.

*Pol-me aposel kogono puma kedaa adaapu
misa*

¹⁶ Abala lawade pare wala apo lalo: Ali medamere niri pa bi minasaape agale loma makeae ali kone nasalepape. Pare nimimi niri makeae ali kone salimiri gore palainawa. Go peale ele ogeasi madaa page pedo palua.

¹⁷ Abi pedo palua pare neme Mudu Ali-na go pi agale raluma nalagiade. Dia, neme pedo pi agale lagialo rabu ni makeae ali nona pi agale lagiale leme.

¹⁸ Gore ora Mudu enaali adaapumi go su kamaa enaalinuna kone suma nimuna pedo pi agale leme-pulu neme page go kone suma ogeasi la-gialua.

¹⁹ Nimimi ora epe kone wimi-le nimimi ake paa-daa pa makeae le alinu raapu piruma raana komalimi?

²⁰ Gore pa ali medame nimi puri pale agale lagu nimina kana mea rubo nimina elenu sabaoma nipumi nimi pa kone suma nimina le agaa ki paarame luma nimimi piruma agale naleme.

²¹ Gore go peme-ae pape puriri napolisima-pulu neme mada yala pole.

²² Gore nimi Juda alinu pimi-rupa ni page gorupa pi. Gore nimu Israel alinu pirimi-rupa

ni page go-rupa pi. Gore nimumi Abraham-na kasuanu pimi-rupare ni page go-rupa pi.

²³ Gore nimu Keriso-na kogono alinu pimi ya? Abiri neme nana bi minasaalalo makeae le ali leme-rupa lagialo. Go pea pare neme Keriso-na kogono madaare neme nimi re-para abala ririna lagede. Naa kogono kalai puma neme nimu go-rupa ma-werepe aayo: Karapo ada-para rana adaapu mapaitaasimi rabu ali medalomame rana adaapu repena kudu luma yala mapolaasimi. Go madaare rana adaapu ni ora pode komisua.

²⁴ Rana supu mo Juda alinumi kope ni lisimiri rana adaapu go-rupa 39-rupa lisimi.

²⁵ Rana repore Rom su-para piri alinumi ni kudumi lisimi. Rana medare kaname lisimi. Rana repore ni ipinu madaa piruma mo ipa solwame pereke pereke lo paboma ipinu lisa. Yapi medamere ribaa rana laapo solwara madaa ele ripinuma ipa koauna ria mawaataaina pirisua.

²⁶ Ora rana adaapu ni su adaalu meda-para pora kimisu pamisua rabu ipame ru paboma pode komisua. Go puma pora pamuape enaalinu page lu makoma-ae alinu page go paake ne alinumi page ni tyalo pisimi. Go puma nana yago Juda alinumi page nimu ruru radonumi page ni tyalo pisimi. Go puma adare-para piri alinumi ni kedaa Go enaali napiri pa wi su-para piri enaalimi page kedaa gisimi. Ipa solwara madaa pamisua rabu page ora waru perekelisa rabu ora pode komisua. Go puma nana makirae amenumi page ni kedaa kama gulalo pisimi.

²⁷ Neme abalade kogono radaa pi rado rado pisua. Koro medaloma ni ribaale-para pamuma

ni u waru napalisua. Ni ora eda ipa page reame komisua. Ora rana adaapu nana eda no pirape ada-para mamina maarape page dia lisa.

²⁸ Go ele kama-daa dia. Ora yapi leade yaalore neme Yesuna ruru enaali raba mulalo kone adaapu wi-pulu ni kedaa go-rupa ruaayode.

²⁹ Go puma kone rulae enaali komeare puri waru napatea rabu ni page puri waru napeayo. Go puma ali meda koe pupitagi nalia-daare go alimi naa kone mabebolalia.

³⁰ Gore neme pape kogono madaa nana bi minasaalalo nana konere puri napalape yapare mea waatade ele madaa neme agale lagialua.

³¹ Gore Gote-re Mudu Ali Yesuna Aapa pia-le nipuna biri ade abuna minasalimina. Nipumi neme makirae agale nolalo-daa makuaaya.

³² Gore Damaskus adare-para pirisua rabu Mudu Ali Aretas-na gavman pirisa. Go alimiri nipuna plisman-nu adare-na papena pora gaape-nane epalia rabu Pol adialalepape loma mapi-raasa.

³³ Go pisa pare nana adami alinu medalomame nimuna adaa basket nu-para ni mea maduma pagaa wisimi. Go puma mo adare-na pape loba pa wi oge pora gaape meda pawa malopaanaasimi rabu neme gavman makiraoma pogola pisua.

12

Gote-me Pol omale adaapu upaame waalisa

¹ Gore nana bi minasaape konemere enaali naraba mu aaya pare nana palua. Go pea pare nana upaa medalomame abala ripili agale

medaloma Mudu Alimi upaa madaa mea waalisa eleda madaa neme remaa lagialua.

² Gore neme Gote madaa kone rulae ali meda*
ade. Nipuna maali 14 palisa pare Gote-me go ali
ora so yaa-para wi su-para maa pisa. Gore yogale
apalae maa pisa pae wasupame maa pisa pe gore
ni maarea. Gote nipuna komea makuaaya.

³ Gore wala apo lalo-daa: Neme Gote-na so yaa-
para wi su-para maa pisa aliri neme ade. Gore
nipu yogale apalae pisa palo pa nipuna kone
wasupa kama raapu maa pisa palo ni maarea
pare Gote-me adea.

⁴ Pare so yaa-para wi su-parare gore nipuna
agale rado rado pagisa. Go agalere su kamaa
piri enaalinumi go-rupa mada nateme. Gore
ora rekena wia enaalinumi so yaa-para wia ele
madaa nateme.

⁵ Neme go yaa-para adaalepe ele madaa pedo
palua rabu nana bi naminasaalalo palua. Gore
nana pedo palua rabu nimimi ni puri nama-
palaano makuaaemedede ele madaa pedo palua.

⁶ Gore ora nana upaa madaa pedo pi agale
lagialuare gore niri makeae le ali-rupa mada
napitua. Ora dia, neme ora agale kama toa. Go
palua pare neme pedo pa kamaa napalua. Dia, ali
medame nana kogono adoma nana agale pagalia.
Go puma nipumi niri ora epe ali tea-daare nana
pi kogono madaa tea. Go rabu neme nana bi
minasaape kone madaa nalea.

---

* **12:2:** Pol-me Krai-na ali meda go aaya-daa lisare api-para lisa
pe? Nipuna nipu-para lisa. Komea agale madaa so lain 7 madaa
adape.

Radaa pi eleme Pol-na to madaa kedaarupa awelisa

⁷ Gote-me ni upaa madaa mea waalisade ora adaa puri pale ele meda adisua. Gore nana bi naminasaalua pare radaa pi ele meda maa gisa. Go puma ni rope pape kone nawisua rabu Satan-na ensel medame naa yogale madaa yaina maa gisa.

⁸ Go koe yainare maa epeaainalo Ali Mudu-para rana repo beten lisuade.

⁹ Go pisua pare nipumi ni go-rupa lagisa: Gore nana epe raba meape ele-para kodome kome konere ora ne madaa page pia lisa. Nena to yogale koma paaya raburi nana puri waru minalo gialua lisa. Gore Keriso-na purimi ni surubea-pulu neme nana koma pe yogale madaa ora raaname waru kome.

¹⁰ Go pea-le go Keriso-na kogono madaare kedaarado radonu ni madaa epalia. Go puma ni puri napaleayo rabu page koe ero agale leme rabu page radaa ne rabu page kedaanu gialeme rabu page koe po rilipunu epalia rabu page ora palainawa. Go pea pare ni puri napalaayo rabu Keriso-me ni puri waru go aaya.

Pol-me Korin su-para piri enaalina kone rulaa puri mapalaasa

¹¹ Neme apo bi minasaape agalere pa makeae ali-rupa piruma lalo. Go pea pare nimimi ni marekaaeme-pulu neme go-rupa apo lalodaa. Gore nimimi nana bi minasaaliminalo ora epetea pare abalade aposel kogono alinuna bi minasaasimi. Gore niri ora ali-daa pirula pe

yaalore nimina pa epe aposel kogono alinumi ni mada narabuaanaame.

¹² Neme abalade nimi raapu pawa piruma kedaa pu kogono pisua. Go puma neme ora aposel kogono ali adalimalo kogono pisuade. Gore neme napi-ainu page kogono rado pisuade rabu na-ademe kogono pisua pare Gote-na puri mea waalalo pisuade.

¹³ Gore Yesuna ruru enaali medalomame ni raba misimi. Go puma neme ele madaa agale namisuadere nimi ma-oge yaatalo pisua ya? Gore kodo pia pare nimi naraba misimi-daa pisua ya?

¹⁴ Abiri nimi adolalo rana repopa epaluame pi. Go pea pare neme nimina ele gialepa-daa natao. Dia, neme nimina kana mada namealua. Dia, pare neme ora naa enalinu komea epe-rupa piraminalo kone wi. Gore nogo naakinumi nimuna agi aaraanu raba meape ele namuma kiritaame. Dia, mo agi aaraanumi komea nimuna nogo naakinuna elenu maa suma rana masaalalo kalemede.

¹⁵ Gore neme raaname komoma nimi raba mulalore nina elenu mada mea rubalua. Go page nimi raba mulalore nina yogale page mada mea lu rubalua. Go puma neme nimi madaa ranaa komape kone waru salua-daare nimimi ni madaa go kone oge-daa abuteme ya?

¹⁶ Go pea pare enaali medalomame ni-para apo ali pa leme: Ora nipumi naana ele namisa pare nipumiri pagaa wi kone suma makirae agaleme naana kone mabebolaaya.

¹⁷ Gore ake puma neme go-rupa pisua ya? Neme ali medaloma abalade nimi piri-para mea

epenalisua rabu nimina elenu yolisimi ya?

¹⁸ Neme abalade Taitus nimi piri-para pu lo lakalisua rabu go alimi mea epenalisuade. Gore Taitus-mi makirae agale loma nimina ele meda paake misa ya? Gore saana lo robaa-para kone komea suma kogono komea-rupa waru napisipa ya?

¹⁹ Gore nimimi kone go-rupa wimi ya? Go pepa limare nimimi yarepema naa ma-redepo yainalo tyama pae? Dia, naame Keriso-na kone muma agale loma Gote-na le agaa madaa leme. Gore ora nana adami alinu go agalere nimi raba minalo kogono raayo go-rupa pema.

²⁰ Gore wala ni nimi piri-para epaluade raburi nimi epe-rupa komea-rupa piraminaloma adalua. Go puma nimi epe-rupa napiralimiri nimimi ni adalimi rabu nimi page raaname waru nakomalima. Gore neme nimi adalua rabu nimimi rono pago kudipa kone su lo robaa-para koe kone su koe kone laapo su ero agale-para po rilipu agale lo rope pape kone su mabebolape kone su go koe ele raayo adalua-pulu paalame kome.

²¹ Gore ni wala nimi piri epaluade raburi koe-rupa piralimiri Gote-me ni yala mapolaalia lo paalame kome. Go puma neme enaali adaapu abalade koeyae pisimide madaa re loaayo. Gore nimu koe pupitagi noma kone naperekelisimi. Nimuna paake nape kone-para nimuna lo robaa-para koe kone naperekelisimi-pulu neme go kone madaare paalame komoma yala pi lo robaa page mealua.

13

Nimina kone rulae waru surubalepape

¹ Abiri nimi piri-para rana repopa apo epalua. Go palua pare Gote-na agale wi buk-mi go-rupa ta: Koe ele madaare ali laapo page ali repome go agale pagalimi rabu go madaa puri paloma maredepo yaalepape ta.

² Abalade nimi koeyae pisimi alinu page nimi ali raayo-para page wala lagialo. Go pea pare abala rana laapo nimi raapu pirusuade rabu neme page lagsuade. Go pea pare abi page su adaalu-para piruma neme nimi go-rupa lagialo: Ni wala nimi piri-para epaluare neme alinu medaloma abalade koeyae pisimidere neme pa pina nagiyalua.

³ Gore Keriso-na agalere naana agale-para teale mada pagaliminalo. Go pea-le nipumi nimi raapu puri paloma kogono maa waatoa pare nipuna puri dia yaade pi ora mada nateme.

⁴ Gore abalade nipu puri nasabaina nipu repena polopea madaa nil-mi lisimide. Go pisa pare Gote-na purimi nipu wala marekaasa-pulu puri paloma pa pia. Go puma naa page nipu-rupa piruma puri napalema pare Gote-na purimiri naa muma kogono mapaaya rabu Keriso raapu pima.

⁵ Nimimi nimina kone rulae agale waru adoma kone rumaalepape. Go palimi rabu nimimi Yesu Keriso nimina lo robaa-para piralia-daa nimi mada adalimina. Go puma nipu nimina lo robaa-para napitiare ake paa-daa kone rulalimi ya?

⁶ Gore nimimi nimina kone adoma rumaalimi rabu naa epe-rupa pima rabu nimimi adalimina kone salo.

⁷ Go puma naame nimi koeyae napaminalo beten loaema. Go puma nimimi naana bi minasaaminalo nalema. Dia, pare nimimi epe pora adaliminalo redepo le kone suma kogono palepape. Go pea pare nimimi epe-daa napema kone wima.

⁸ Gore naame ora Gote-na epe agale rabuani-aalalo kogono napalima. Dia, pare naame ora agale madaa kogono pamina.

⁹ Gore naa puri napatema pare nimi puri waru wimi rabu naame raaname waru komalima. Go puma nimi ade abuna waru epe-rupa piraminalo beten loaema.

¹⁰ Go pea-le abiri naa su adaalu-para piruma naame nimi pimi-para pepa apo luma rapaatema. Go puma niri nimi raapu pitua rabu Mudu Alina purimi kedaa nagulalua. Nipumi go puri ni madaa gisare gore nimina lo robaa-para puri mapalaanalo gisa. Gore nimi ma-koyaape ele meda nagisa.

Pol-na patalepape le agale

¹¹ Gore ame balinu-ya, neme agale loraoma nimi-para abi patalepape lalo. Nimimi kone perekelema kogono epe-rupa palepape. Nimimi nana agale pagalepape. Nimimi kone komea suma epe-rupa komea-rupa piralepape. Go puma Gote nipumi ranaa komape kone-para kuma pi kone-para nimi raapu pirina.

¹² Naa Gote-na ruru pimi enaali raayo komea komea lo nimina yagonu raaname komoma nunu palepape.

¹³ Mudu Ali Yesu Keriso-re nipuna epe raba meape kone nimi ginaloma Gote-me nimi pa kamaa ranaame komalia rabu Holi Spirit nimina pu robaa-para rubitabenaloa piralepape.

Go yaade. Ni Pol-me lalo.

Gotena Epe Agale
The New Testament in the East Kewa Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples East Kewa long Niugini
copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: East Kewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

62cac9b7-0920-58fe-ad58-f2d4b8fb56bc